

INNOVATIE
VASTGOEDSTRATEGIE
IN BEWEGING
HERBESTEMMING
OPEN
FEITEN EN CIJFERS

Rijksgebouwdienst
Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

Jaaroverzicht 2012

2012: bewogen jaar

Het is mooier vooruit te kijken dan terug te blikken, zegt men wel eens. Maar in dit geval ligt dat anders. Want in dit digitale jaaroverzicht kunt u lezen dat het jaar 2012 voor de Rijksgebouwendienst een zeer memorabel jaar was, zeker in het licht van wat komen gaat.

In 2012 vierde de Rijksgebouwendienst zijn 90-jarig jubileum en kreeg de dienst veel erkenning voor zijn werk en zijn rol als dé professionele huisvester van het Rijk. Wij zijn trots op het groot aantal prijzen dat voor de nieuwbouw- en renovatieprojecten van de Rijksgebouwendienst werd uitgereikt in 2012. In het overzicht vindt u ze allemaal terug, maar ik maak u er vast op attent dat de renovatie van het Scheepvaartmuseum echt de kroon spant. Het maakte het tot een uniek Rijksgebouwendienstproject dat in

Nederland zijn weerga niet kent.

2012 was in meerdere opzichten een bewogen jaar. De kantoorloft van Rijkswaterstaat in Utrecht werd in de zomer ontruimd omdat medewerkers trillingen voelden in het gebouw. ‘Triltoren’ werd een nieuw begrip in bouwkundig Nederland, maar de Rijksgebouwendienst bleek crisisbestendig. Na een diepgaand onderzoek naar de oorzaken konden de ambtenaren in december 2012 weer terugkeren naar een vertrouwde en veilige werkplek.

Er was nog veel meer wat in 2012 tot tevredenheid stemde. In 2012 kreeg het Rijksmuseum symbolisch de sleutel van de Rijksgebouwendienst terug na een jarenlange ingrijpende restauratie en

*Roos van Erp-Bruinsma,
CEO a.i. van het Rijksvastgoedbedrijf
in oprichting*

2012: bewogen jaar (vervolg)

vernieuwing. Het nieuwe Rijksmuseum wordt in april van 2013 officieel geopend door de Koningin. De nieuwe kantoren van de ministeries van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en Veiligheid en Justitie in Den Haag werden in december 2012 in gebruik genomen. Het gerenoveerde ministeriegebouw van Economische Zaken, het vernieuwde Belasting & Douane Museum in Rotterdam en het vernieuwde Noord Hollands Archief in Haarlem werden in 2012 officieel in gebruik genomen. Ook werden in 2012 de officiële handtekeningen gezet voor de start van enkele grote nieuwe projecten zoals de vernieuwing van het Haagse rijkskantoor aan de Rijnstraat 8, de restauratie van het Jachtslot Sint Hubertus en de nieuwbouw van de Hoge Raad der Nederlanden in Den Haag.

Een memorabel jaar dus, waarvan dit jaaroverzicht in kort bestek inzicht geeft. Ik ben trots op wat de Rijksgebouwendienst de afgelopen 90 jaar als professionele huisvester van het Rijk in goede en krappe tijden heeft bereikt en laten zien. Ik ben er trots op dat mijn loopbaan ooit bij deze dienst begon. In dit nieuwe jaar staan we aan de vooravond van de bundeling van vastgoeddiensten van het Rijk. De Rijksgebouwendienst, het Rijksvastgoed- en Ontwikkelingsbedrijf en de directie Rijksvastgoed zijn de eerste onderdelen die samengaan in het nieuwe Rijksvastgoedbedrijf. De professionele rol van de Rijksgebouwendienst zullen wij in het nieuwe bedrijf verder gestalte geven.

Graag nodig ik u uit het jaar 2012 met Rijksgebouwendienst-ogen te bekijken.

INNOVATIE

JANUARI

RgdBOEI© en NEN 3140 Europees aanbesteed

FEBRUARI

WKO-tool Rijksgebouwendienst overgedragen aan de markt

APRIL

Maincontracting: innovatie in beheer en onderhoud

SEPTEMBER

Groene ambities leiden tot EnergieRijk Den Haag

NOVEMBER

BIM: bouwinformatie eindelijk eenduidig verzameld

JANUARI

RgdBOEI® en NEN 3140 Europees aanbesteed

De Rijksgebouwendienst kondigt op 12 januari via TenderNed de Europese aanbesteding aan van integrale inspecties en NEN 3140. De integrale inspecties staan ook wel bekend als RgdBOEI®.

De aanbesteding bestaat uit twee percelen. De eerste is die voor de RgdBOEI®. Ook het opstellen van integrale inspectierapporten (Meerjaren Uitvoeringsplannen) voor de objecten in beheer bij de Rijksgebouwendienst vallen onder dit perceel. Het tweede perceel bevat het uitvoeren van NEN 3140-inspecties die uitgevoerd moeten worden door hiertoe gekwalificeerde bureaus. Voor beide percelen geldt een landelijke dekking, dus de uitvoerende partij krijgt panden door het gehele land onder zijn hoede.

RgdBOEI® is een geïntegreerde inspectiemethode om inzicht te krijgen in het benodigde onderhoud aan gebouwen en gebouwgebonden installaties in de portefeuille van de Rijksgebouwendienst. In 2015 wil de Rijksgebouwendienst alle 1100 panden via deze methode geïnspecteerd hebben. Daartoe zijn in 2011 al 360 inspecties uitgevoerd en in 2012 nog eens 140. De op 12 januari aangekondigde aanbesteding is bedoeld om de rest van de portefeuille aan een inspectie te onderwerpen.

De uitvoerende partij krijgt panden door het hele land onder zijn hoede.

FEBRUARI

WKO-tool Rijksgebouwendienst overgedragen aan de markt

Marktpartijen kunnen vanaf februari gebruik maken van de WKO-tool die ontwikkeld is door de Rijksgebouwendienst. Deze tool is een ontwerp- en beheerinstrument voor warmte/koude opslaginstallaties (WKO).

Algemeen directeur Rijksgebouwendienst Alex Vermeulen en directeur Rob van Bergen van het kennisinstituut voor de installatiesector ISSO tekenden op 22 februari een overdrachtsovereenkomst dat het gebruik van de tool door de markt regelt. In dit expertise-instrument zijn gestandaardiseerde WKO-concepten en monitoringseisen opgenomen. Daarmee is de kwaliteit van warmte/koude opslag verzekerd en vallen kosten voor beheer en onderhoud aan installaties lager uit dan voorheen.

De Rijksgebouwendienst ontwikkelde het WKO-instrument in nauwe samenwerking met installatiebedrijven, adviesbureaus en de Nederlandse Vereniging voor Ondergrondse Energieopslag (NVOE). Voordeel van de overdracht is dat de Rijksgebouwendienst de markt in staat stelt genormeerd de gevraagde kwaliteit te leveren en faalkosten in ontwerp, uitvoering en beheer van deze WKO-installaties te voorkomen.

Vanaf 1 januari 2013 geldt er een certificeringsregeling voor WKO-installaties. De Rijksgebouwendienst maakt dan alleen nog gebruik van gecertificeerde bedrijven.

Algemeen directeur Alex Vermeulen (Rgd) en Directeur Rob van Bergen (ISSO) tekenden overdrachtsovereenkomst.

APRIL

Maincontracting: innovatie in beheer en onderhoud

Rijksgebouwendienst-directeur Beheer Bert Verheugd en vertegenwoordigers van enkele installatiebedrijven geven op 18 april het startschot voor een proef met maincontracting. Zij ondertekenen drie contracten voor beheer en onderhoud van penitentiaire inrichtingen (P.I.). Maincontracting is het integraal aanbesteden van beheer en onderhoud. Eén partij is verantwoordelijk voor een gebouw; voor het werk kan zij onderaannemers inschakelen.

Van Wijnen Holding en Cofely West Nederland nemen P.I. Arnhem onder hun hoede. Burgers Ergon neemt P.I. Zoetermeer onder zijn hoede en Wolter & Dros krijgen de zorg voor P.I. Zwaag toegewezen. De dienstverlening begint op 1 juli 2012, het contract loopt

acht jaar maar is tussentijds op te zeggen door beide partijen.

De innovatie bij maincontracting schuilt in twee zaken. Ten eerste het integrale karakter: de overheid doet alleen nog zaken met de hoofdaannemer. Daarnaast wordt de hoofdaannemer afgerekend op resultaat, niet meer op inzet.

Afrekenen op resultaat niet meer op inzet.

SEPTEMBER

Groene ambities leiden tot EnergieRijk Den Haag

Een goedkope, betrouwbare en schone energievoorziening voor gebouwen van gemeente en rijksoverheid in het centrum van Den Haag. Daar staat EnergieRijk Den Haag voor. Op 13 september tekenen minister Liesbeth Spies van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK), en wethouder Rabin Baldewsingh van de gemeente Den Haag een verklaring om dit EnergieRijk Den Haag op te zetten.

Den Haag wil een aantrekkelijke, duurzame vestigingslocatie voor particulieren en bedrijven zijn. De Rijksgebouwendienst wil een goedkope, betrouwbare energievoorziening voor zijn panden. Die twee wensen komen samen in EnergieRijk Den Haag. Hierin onderzoeken de gemeente en de Rijksgebouwendienst (die valt onder het ministerie van BZK) een gebiedsgerichte

aanpak voor een duurzame energievoorziening die tevens geld bespaart. Lukt dit, dan willen zij ook marktpartijen aantrekkelijke mogelijkheden geven om creatief en innovatief invulling te geven aan EnergieRijk Den Haag.

Tijdens een door de Rijksgebouwendienst georganiseerd energiecongres op 24 oktober stelt oud milieuminister Pieter Winsemius dat de Rijksgebouwendienst een koploperspositie heeft als het gaat om innovatie op energiegebied. Volgens hem is de dienst in te zetten om energiebesparing bij huishoudens te verkennen. En juist EnergieRijk Den Haag is een goede manier om een brug te slaan naar die huishoudens.

Minister Liesbeth Spies en wethouder Rabin Baldewsingh ondertekenen verklaring om EnergieRijk Den Haag op te zetten.

NOVEMBER

BIM: bouw informatie eindelijk eenduidig verzameld

Versnipperde informatie, en diensgevolge fouten en faalkosten, in de bouw is een groot probleem. Het Bouwwerk Informatie Model (BIM) biedt uitzicht op een oplossing; in dit digitale model staat alle informatie over een gebouw eenduidig bij elkaar. De Rijksgebouwendienst schrijft vanaf november het beheren en ter beschikking stellen van informatie in een BIM voor aan zijn contractpartners. In dit kader heeft de dienst een eerste versie opgesteld van een BIM norm.

Op het congres BIM, de opdrachtgever in control (1 november in het Instituut voor Beeld en Geluid) staat de rol van de opdrachtgever centraal. Het lijkt zo simpel, alle informatie in een digitaal model stoppen, maar BIM is meer dan een stukje software vullen', vertelt algemeen directeur van de Rijksgebouwendienst Alex Vermeulen

op het door ARCADIS georganiseerde congres.

Samenwerking en standaardisering zijn essentiële voorwaarden om fouten en faalkosten in de bouw tegen te gaan. Met BIM is er nu een eenduidige informatiebron die de versnippering van informatie in de bouw tegengaat. Vermeulen: 'Hiermee wordt de tekeningenkast met zijn vele laden vervangen door een digitaal model.' Het grootste voordeel van BIM is dat daarmee de veiligheid van gebouwen toeneemt omdat onder meer de overdracht van gegevens van de bouwfase naar de gebruiksfase verbetert.

De Rijksgebouwendienst schrijft het gebruik van BIM voor in langlopende pps-contracten en (op proef) bij maincontracten voor enkele penitentiaire inrichtingen.

Grootste voordeel van BIM: toename van veiligheid van gebouwen.

VASTGOED- STRATEGIE

MEI

CBS-gebouw Heerlen verkocht

JUNI

Vaste klant op PROVADA

JUNI

Intentieovereenkomst kantorenaanpak

JULI

Ontwikkeling op strategische locaties

MEI CBS-gebouw Heerlen verkocht

In opdracht van de Rijksgebouwendienst verkoopt het Rijks Vastgoed- en Ontwikkelingsbedrijf (RVOB) het voormalig CBS-gebouw in Heerlen. Nieuwe eigenaar is de gemeente Heerlen. Deze verkoopt het pand door aan de Walas Groep die er meerdere functies in gaat onderbrengen. Het gebouw is omgedoopt tot CARBON6, ofwel CB6.

In het pand komen stadstuinbouw, creatieve en culturele functies, studentenhuisvesting en kantoren. Het Centraal Bureau voor de Statistiek kwam naar Heerlen ter compensatie van de werkgelegenheid die door het sluiten van de mijnen verloren was gegaan. Minister van Binnenlandse Zaken Liesbeth Spies meent dat het pand in handen is gekomen van 'mensen die er iets moois van gaan maken, mensen

die niet bang zijn voor innovatie, kansen en ontwikkelingen'.

Het gebouw en de twee monumentale schachtgebouwen van de voormalige Oranje Nassau mijn die ook tot het CBS-complex behoren, zijn in de koopakte opgenomen. Het Nederlands Mijnmuseum zal gebruik blijven maken van de schachtgebouwen. De Belastingdienst blijft in het kantoor-gebouw gevestigd. De Rijksgebouwendienst heeft hiertoe huurafspraken gemaakt met de nieuwe eigenaar.

Gemeente Heerlen wordt eigenaar van voormalig CBS-gebouw.

VASTGOED- STRATEGIE

JUNI

Vaste klant op PROVADA

Het is inmiddels traditie: ook dit jaar is de Rijksgebouwendienst te vinden op de professionele vastgoed dagen in de RAI. Dit jaar deelt de Rijksgebouwendienst zijn stand met andere vastgoedorganisaties van de Rijksoverheid. Het verhaal dat zij vertellen op deze PROVADA is niet per se positief, maar de beurs blijft belangrijk voor de Rijksoverheid. De Rijksgebouwendienst heeft dan ook aangegeven in 2013, 2014 en 2015 weer acte de presence te geven.

De Rijksoverheid heeft geen fijne boodschap. Haar vastgoedportefeuille krimpt en ze is op zoek naar oplossingen voor leegstand. Er waren dan ook veel debatten en lezingen over dit onderwerp. Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties Liesbeth Spies, verantwoordelijk voor de Rijksgebouwendienst, stelt tijdens de

beursopening: ‘Als we niet uitkijken, zal leegstand de komende jaren alleen nog maar toenemen. Als grootste vastgoedeigenaar van het land doet de Rijksgebouwendienst, in samenwerking met het Rijksvastgoed- en Ontwikkelingsbedrijf, er alles aan bij te dragen aan een gezonde vastgoedmarkt.’ Zij roept de aanwezigen op: ‘Als u wilt dat de vastgoedmarkt weer in beweging komt, zult u zelf in beweging moeten komen.’

“Als u wilt dat de vastgoedmarkt weer in beweging komt, zult u zelf in beweging moeten komen”, Minister Spies.

JUNI

Intentieovereenkomst kantorenaanpak

Door strakkere huisvestingsnormen en inkringing van het personeelbestand, heeft de rijksoverheid de komende jaren veel minder kantoorruimte nodig. Zo zijn de huisvestingsnormen verlaagd naar 0,9 werkplek per fte en 24,5 m² per werkplek. Dit heeft met name voor de regio Den Haag grote gevolgen. Ongeveer 40% van de kantoren die op dit moment in gebruik zijn door de Rijksoverheid, zullen niet langer nodig zijn. In juni tekenen de gemeente Den Haag, het Rijksvastgoed- en Ontwikkelingsbedrijf en de Rijksgebouwendienst een overeenkomst met daarin de intentie om te komen tot een integrale aanpak.

Het Rijk doet in de komende circa 7 jaar afstand van een aantal grote kantoorpanden in Den Haag, waaronder het ministerie van Buitenlandse Zaken (Bezuidenhoutseweg), het ministerie van Sociale Zaken (Anna van

Hannoverstraat) en het ministerie van Infrastructuur en Milieu (Plesmanweg). Om te voorkomen dat dit leidt tot een grote leegstand, slaan het Rijk en de gemeente Den Haag nu de handen ineen.

De partijen zien de noodzaak en urgentie van een gezamenlijke aanpak van de problematiek van het leegkomen van het grote aantal Rijkspanden. Voor een deel wordt gezocht naar andere publieke en private kantoorgebruikers en een ander deel komt in aanmerking voor transformatie naar andere functies. Ook het faseren van het vrijkomen van de panden kan bijdragen aan het voorkómen van teveel leegstand in de stad. Zij willen zich gezamenlijk inspannen om de negatieve effecten op de kantoren- en arbeidsmarkt te beperken en te komen tot een succesvolle uitvoering van het masterplan Rijkshuisvesting Den Haag.

Ondertekening intentieovereenkomst kantorenaanpak.

Naast een masterplan voor de gemeente Den Haag worden onder leiding van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties per provincie masterplannen voor de kantoorhuisvesting van de rijksoverheid opgesteld.

JULI

Ontwikkeling op strategische locaties

Met de ondertekening van overeenkomsten voor de ontwikkeling van nieuwbouw, start de Rijksgebouwendienst drie grote projecten. Breda krijgt nieuwbouw voor de rechterlijke organisatie in het stationsgebied. Op het Utrecht Science Park zal in de toekomst het RIVM onderdak vinden en de Knoopkazerne nabij station Utrecht CS gaat op de schop. Met deze overeenkomsten zet de Rijksgebouwendienst een belangrijke strategische stap in het vastgoedbeleid van de Rijksoverheid.

Spoorzone Breda

Breda krijgt gezamenlijke huisvesting voor de rechtbank Breda en het Arrondissementsparket Breda-Middelburg via publiekprivate samenwerking (pps) in de vorm van ontwerp, bouw, inrichting, (gedeeltelijke) levering van facilitaire diensten, onderhoud,

financiering en ter beschikking stelling van een rechtsgebouw met parkeervoorziening en terreininrichting in het nieuwe Stationskwartier. Dit gebied is onderdeel van het Nieuwe Sleutelproject Spoorzone Breda. De gemeente Breda en de Rijksoverheid ondertekenen de overeenkomsten die deze nieuwbouw mogelijk maken op 6 juni tijdens vastgoedbeurs PROVADA.

Utrecht Science Park

De eerste belangrijke stap voor nieuwbouw van het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) vindt plaats op 28 februari als de Rijksgebouwendienst en de Universiteit van Utrecht de erfpachtovereenkomst tekenen voor de bouwkafeel waarop de nieuwbouw moet verrijzen.

Het RIVM, nu nog gehuisvest in Bilthoven, verhuist naar een nieuwe stek omdat

Strategische stappen in het stappen in het vastgoedbeleid.

JULI

Ontwikkeling op strategische locaties (vervolg)

nieuwbouw goedkoper bleek dan renovatie van het bestaande complex. Ook hier is sprake van pps in de vorm van een DBFMO-contract (design, build, finance, maintain, operate). Op 9 juli maakt de Rijksgebouwendienst bekend de dialoogfase in te gaan met drie partijen: Strukton Hurks bv, Poort van Utrecht In Omnibus Omnia bv. Naar verwachting zal de contractsluiting in het voorjaar van 2014 plaatsvinden.

Knoopkazerne Utrecht

Op de PROVADA ondertekent de Rijksoverheid nog een overeenkomst. Het gaat hier om de intentieovereenkomst voor de herontwikkeling van de Knoopkazerne in het Stationsgebied van Utrecht. De gemeente Utrecht en de Rijksgebouwendienst zijn de ondertekenende partijen. Voor het Rijk is

dit een belangrijke strategische stap in haar landelijke huisvestingsbeleid, voor Utrecht is het een signaal dat ook in de huidige markt vertrouwen is in het stationsgebied als grote ontwikkelingslocatie.

Het gebouw, een voormalige kazerne van het ministerie van Defensie, zal een duurzame transformatie ondergaan tot verzamelkantoor voor verscheidene Rijksdiensten. Ook bij deze derde grote ontwikkeling van de Rijksgebouwendienst is sprake van pps, in dit geval een DBFM-contract voor design, build, finance en maintain. De opdracht heeft een integrale gebiedsontwikkeling tot doel.

IN BEWEGING

JUNI

Westraven in beweging

AUGUSTUS

Ode aan negentig jaar bouwen

OKTOBER

Nieuw rijkshuisvestingsstelsel voor kantoren

DECEMBER

Komen en gaan

DECEMBER

Effectieve informatievoorziening

JUNI

Westraven in beweging

Op donderdag 28 juni rond 17.00 uur is uit voorzorg het kantorengedouw Westraven van Rijkswaterstaat, langs de A12, in Utrecht ontruimd en gesloten na meldingen van medewerkers over trillingen tijdens de werkdag. De Rijksgebouwendienst doet uitgebreid onderzoek naar mogelijk oorzaken en risico's en zorgt voor alternatieve huisvesting voor Rijkswaterstaat zolang het onderzoek duurt.

Uit het onderzoek naar de oorzaak van de trillingen blijkt dat een combinatie van factoren – het gebruik en de wijze van bevestiging van de glaswasinstallatie, de specifieke bouwwijze en het meubilair – leidt tot trillingen die de medewerkers van Rijkswaterstaat voelden.

Bij het uitgebreide onderzoek van het gebouw blijkt dat de bevestiging van de stalen middenstijlen van de vides in de voor- en achtergevel niet voldoen. Om eventuele toekomstige risico's voor de veiligheid van medewerkers uit te sluiten, zijn herstelwerkzaamheden nodig. Na het afronden van de werkzaamheden kunnen de medewerkers vanaf 27 december weer veilig terug naar hun vaste werkplek in Westraven.

Bekijk de animatie van 19 september over het afgeronde onderzoek.

<http://vimeo.com/49740230>

Na afronden van werkzaamheden kunnen de medewerkers weer veilig terug naar hun werkplek.

AUGUSTUS

Ode aan negentig jaar bouwen

De Rijksgebouwendienst viert dit jaar zijn 90-jarig bestaan. Het Koninklijk Besluit tot de oprichting van de Rijksgebouwendienst dateert van 1 augustus 1922. Al 90 jaar zorgt de dienst voor het rijksvastgoed. In die tijd heeft de organisatie een immense hoeveelheid gebouwen gekocht, gehuurd, gebouwd, gerenoveerd en beheerd. Overal in Nederland zijn de bouwsporen van die negentig jaar terug te zien. Uiteraard in de panden waarin de overheid gehuisvest is. Maar verrassend vaak ook in gebouwen die thans een heel andere functie hebben maar hun bestaan begonnen als overheidskantoor.

Vanaf juni tot het eind van 2012 maakt de Rijksgebouwendienst een historische reis door de tijd met fraaie voorbeelden van (voormalige) rijksgebouwen. Een ode aan

negentig jaar bouwen en beheren voor het Rijk. Tijdens de jubileumbijeenkomst voor medewerkers van de Rijksgebouwendienst op 6 september in het Muiderslot overhandigt algemeen directeur Alex Vermeulen van de Rijksgebouwendienst het eerste exemplaar van het jubileumboek 'De Werken' aan minister Liesbeth Spies van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

Vanaf 6 november 2012 is het standaardwerk 'De Werken, 90 jaar Rijksgebouwendienst' te bestellen via de boekhandel.

Alex Vermeulen Algemeen directeur Rgd overhandigt het eerste exemplaar 'De Werken' aan minister Spies.

OKTOBER

Nieuw rijkshuisvestingsstelsel voor kantoren

De Rijksgebouwendienst doet zijn werk binnen de kaders van het rijkshuisvestingsstelsel. Zo regelt het rijkshuisvestingsstelsel de huur-verhuurrelatie tussen ministeries en de Rijksgebouwendienst. In oktober 2012 stemt de Interdepartementale Commissie Bedrijfsvoering Rijk (ICBR) in met de implementatie van de eerste fase van het nieuwe rijkshuisvestingsstelsel voor kantoren per 1 januari 2013. De Rijksgebouwendienst wordt zowel technisch als financieel verantwoordelijk voor de instandhouding van de kantorenvorraad. Vanaf 1 januari 2016 gaat naar verwachting de tweede fase van de stelselwijziging in. Er wordt dan een nieuwe beprijzingsmethodiek geïmplementeerd.

De doelen van het nieuwe rijkshuisvestingsstelsel zijn: meer centrale sturing, kostenreductie, eenvoudiger taakverdeling en eenvoudiger beprijzing.

Doel van nieuw rijkshuisvestingsstelsel: meer centrale sturing, kostenreductie, eenvoudiger taakverdeling en beprijzing.

DECEMBER

Komen en gaan

Bij de leiding van de Rijksgebouwendienst is het een komen en gaan in 2012. Mede door de geplande fusie van de Rijksgebouwendienst met het Rijksvastgoed- en Ontwikkelingsbedrijf en de directie Rijksvastgoed tot het nieuwe Rijksvastgoedbedrijf. Na ruim 7 jaar neemt directeur-generaal Peter Jägers op 14 februari afscheid van zijn medewerkers, collega's en relaties in de Ridderzaal. 'Ook dit gebouw behoort tot de mooiste vastgoedportefeuille van Nederland', aldus Jägers. Directeur Alex Vermeulen wordt hierna waarnemend algemeen directeur van de Rijksgebouwendienst. Die waarneming overbrugt de periode tot de start van het Rijksvastgoedbedrijf. Voor de totstandkoming van de fusie en het nieuwe Rijksvastgoedbedrijf wordt ondertussen een kwartiermaker geworven. Met de aanstelling op 15 maart

van TOP Consultant Anita Wouters van de Algemene Bestuursdienst van het Rijk, kan dat van start gaan. Ze leidt de verkenning-fase van de fusie tot juni 2012. Tot slot benoemt de ministerraad ing. Roos van Erp-Bruinsma per 1 december als ABD TOP Consultant, waarbij haar eerste opdracht is om het Rijksvastgoedbedrijf op te zetten. Van Erp-Bruinsma is voor een jaar CEO a.i. Rijksvastgoedbedrijf i.o.

Peter Jägers neemt na ruim 7 jaar afscheid van de Rijksgebouwendienst.

DECEMBER

Effectieve informatievoorziening

Effectieve informatievoorziening is nodig om goede rijkshuisvesting te realiseren. De Rijksgebouwendienst gaat daarom werken volgens een nieuwe werkwijze, gefaciliteerd door een fundamenteel vernieuwde ICT-omgeving. 2012 stond in het teken van het voorbereiden van deze verandering. Vanaf 1 januari 2013 werkt de Rijksgebouwendienst met het nieuwe informatiesysteem. Door deze verandering worden de verschillende administratieve systemen binnen de Rijksgebouwendienst beter op elkaar afgestemd en geïntegreerd. Ook zijn de administratieve bronbestanden van de gebouwen logischer ingedeeld en geactualiseerd. Dit helpt de Rijksgebouwendienst op een efficiëntere manier de bedrijfsvoering uit te voeren en klanten beter van dienst te zijn.

Door een nieuw formatiesysteem worden de verschillende administratieve systemen binnen de Rijksgebouwendienst beter op elkaar afgestemd

HERBESTEMMING

JUNI

Gerechtscomplex 's Hertogenbosch herontwikkeld

JULI

Nieuwe toekomst voor Armamentarium

AUGUSTUS

In 2012 weer veel te beleven op Paleis Soestdijk

AUGUSTUS

Herontwikkeling Veenhuizen staat nooit stil

SEPTEMBER

Rijksbouwmeester treedt toe tot Herbestemmingsteam

SEPTEMBER

Architectuurnota roept op bakens te verzetten

JUNI

Gerechtscomplex 's Hertogenbosch herontwikkeld

Op vastgoedbeurs PROVADA tekenen de Rijksoverheid en de gemeente 's-Hertogenbosch een samenwerkingsovereenkomst voor de herontwikkeling van het in deze stad gevestigde complex aan de Spinhuiswal en de St. Jorisstraat.

De overeenkomst bevat afspraken die nodig zijn voor een hoogwaardige herontwikkeling van het complex. Voor de Rijksgebouwendienst is behoud van de monumentale waarde van de gebouwen in het complex van groot belang. Toch ontwikkelt het Rijk dit complex niet zelf, maar stelt een biedboek op. Op basis daarvan selecteert zij een marktpartij die het complex voor eigen rekening en risico herontwikkelt.

Het biedboek bevat een schets van de opgave voor herontwikkeling en de kaders waarbinnen deze moet plaatsvinden. Marktpartijen kunnen op basis van dit boek tot 7 september 2012 hun visie op dit project geven. De partij die deze opdracht gegund krijgt, zal zich vastbijten in een grotendeels monumentaal complex centraal in de binnenstad van de Brabantse stad. Tot het complex behoren onder meer de voormalige Penitentiaire Inrichting De Leuvense Poort en het voormalige gerechtsgebouw.

Rijksoverheid en gemeente 's-Hertogenbosch tekenen een samenwerkingsovereenkomst voor de herontwikkeling Spinhuiswal.

JULI

Nieuwe toekomst voor Armamentarium

Staatssecretaris Frans Weekers van Financiën tekent op donderdag 28 juni 2012 een samenwerkingsovereenkomst over de verkoop van het Armamentarium met de gemeente Delft. Het Armamentarium is de huidige vestigingsplaats van het Legermuseum dat medio 2013 naar Soesterberg vertrekt.

De Rijksgebouwendienst, het Rijksvastgoeden Ontwikkelingsbedrijf en de gemeente Delft hebben afspraken gemaakt over de verkoop en de herontwikkeling van het object. Het Rijk wil het pand verkopen en gaat samen met de gemeente Delft randvoorwaarden voor de toekomstige herontwikkeling van deze unieke locatie opstellen. De verkoopprocedure zal in 2013 starten. Marktpartijen kunnen zich vanaf dat moment aanmelden.

Het gebouwencomplex bestaat uit twee carrévormige delen en is zo'n 11.387 m². Het ligt in de oude binnenstad van de gemeente Delft en is gebouwd in de zeventiende eeuw als wapenmagazijn van het Staatse Leger. In die tijd was het één van de grootste gebouwen in de Lage Landen.

Staatssecretaris Frans Weekers van Financiën tekent samenwerkingsovereenkomst over de verkoop van het Armamentarium met de gemeente Delft.

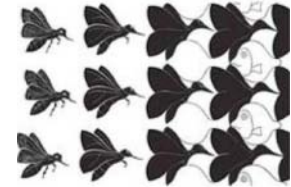

AUGUSTUS

In 2012 weer veel te beleven op Paleis Soestdijk

Terwijl de Rijksgebouwendienst zoekt naar een nieuwe bestemming voor Paleis Soestdijk, is het gebouw ook in 2012 toegankelijk voor het publiek. Dit jaar biedt weer een bonte mix van rondleidingen en culturele activiteiten. Hoogtepunten zijn een tentoonstelling van werken van M.C. Escher onder de titel *Wandelingen in de Tijd*. Van Italië naar Baarn die de deuren opent op 17 augustus en de opera *Orfeo et Euridice* die voor het tweede jaar achtereenvolgens op de vijver van het paleis opgevoerd wordt. In opdracht van het kabinet zoekt de Rijksgebouwendienst een nieuwe bestemming voor Paleis Soestdijk. Door middel van tijdelijke openstelling biedt het kabinet ruimte voor een zorgvuldige beslissing over de herbestemming van het voormalige woonpaleis van Prinses Juliana en Prins Bernhard.

Het in 2011 gestarte concept Paleis Soestdijk in Transit biedt nu mogelijkheden voor besloten bijeenkomsten, culturele evenementen, diners en lunches, conferenties en (internationale) topontmoetingen. Cultureel Organisatiebureau Artifex blijft in opdracht van de Rijksgebouwendienst zorgen voor publieke evenementen als muziekavonden, thematische lezingen en exposities.

Paleis Soestdijk

*Tentoonstelling van werken van
M.C. Escher op Paleis Soestdijk.*

AUGUSTUS

Herontwikkeling Veenhuizen staat nooit stil

Veenhuizen, 3 gevangenissen en 75 gebouwen in eigendom van de Rijksgebouwendienst. De afgelopen jaren zijn veel panden in het dorp succesvol gerenoveerd. In februari werd de renovatie van vier woonhuizen afgerond. Minister Liesbeth Spies van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties komt 27 augustus poolshoogte nemen. Zij laat zich daarbij gelijk informeren over verleden en toekomst van de voormalige strafkolonie.

De huidige werkzaamheden in Veenhuizen vinden op grond van het Uitvoeringsprogramma 2012-2013 plaats. Voor de gemeente Noordenveld (waaronder Veenhuizen officieel valt) en de provincie Drenthe is behoud van de gevangenissen van belang. Voor de werkgelegenheid maar ook om het unieke karakter van het dorp

te behouden. Dat het menens is, blijkt wel uit de pogingen het dorp op de Werelderfgoedlijst van UNESCO te krijgen.

De meest recente opleveringen betreft de voormalige dienstwoningen Levenslust en Hou en Trouw. In opdracht van de Rijksgebouwendienst zijn deze twee-onder-één-kapwoningen door bouwbedrijf Geerts uit Zeijen gerenoveerd. De plannen waren van architectenbureau Kijlstra & Brouwer uit Beetsterzwaag. Voorwaarde was aanbesteding onder bedrijven uit de regio en de inzet van leerwerkplaatsen.

Veenhuizen: 3 gevangenissen en 75 gebouwen in eigendom van de Rijksgebouwendienst.

SEPTEMBER

Rijksbouwmeester treedt toe tot Herbestemmingsteam

Rijksbouwmeester Frits van Dongen treedt in september toe tot het H-team als opvolger van de Rijksadviseur voor het Cultureel Erfgoed, Wim Eggenkamp. ‘Herbestemming is voor mij dé opgave van de komende jaren. Het onderwerp staat dan ook hoog op mijn agenda. Daarbij gaat het niet alleen over het redden van lege gebouwen, maar ook over het benutten van braakliggende terreinen en het voorkomen van de verloederding van wijken en buurten. Het gaat over het economische en sociaal-culturele vestigingsklimaat van Nederland’, aldus Van Dongen in een reactie op zijn toetreding.

Om blijvend te reflecteren op de praktijk van herbestemming en het onderwerp op de agenda te houden, installeerde Rijksadviseur voor het Cultureel Erfgoed Wim Eggenkamp op 24 juni 2010 het ‘H-team’. Het team is de

vinger aan de pols van het herbestemming-vraagstuk in Nederland en vraagt publiekelijk aandacht voor het onderwerp. In oktober vragen het H-team en de Rijksbouwmeester de informateurs van het nieuwe kabinet in een brief om een offensief kabinetsbeleid op het terrein van de ruimtelijke ontwikkeling van ons land. ‘We staan in Nederland op een historisch keerpunt nu het denken in groei abrupt tot een einde is gekomen’, het H-team in de brief. ‘Dit keerpunt vraagt om een geheel nieuwe denk- en werkwijze, een systeemverandering met bijbehorend instrumentarium’. Het H-team vindt dat regels en beleid vaak te veel in het voordeel zijn van nieuwbouw en adviseert dat onder andere herontwikkeling dezelfde aandacht en faciliteiten krijgt als nieuwbouw. Ook zou het bestemmingsvrij maken van gebouwen en gebieden kunnen helpen.

Rijksbouwmeester Frits van Dongen

SEPTEMBER

Architectuurnota roept op bakens te verzetten

Rijksbouwmeester Frits van Dongen onderstreept de urgentie die in de Actieagenda Architectuur en Ruimtelijk Ontwerp (2013 – 2016) is opgenomen. Het kabinet stuurt de Actieagenda, die voorheen bekend was als Architectuurnota, op Prinsjesdag aan de Tweede Kamer. In de nota staat dat in heel Nederland – van snelst groeiende stad tot meest zorgwekkende krimpregio – de ruimtelijke ontwikkelingsopgave fundamenteel anders van aard zal zijn dan hij de afgelopen decennia geweest is. Groei en grootschalige gebiedsontwikkeling behoren tot het verleden. De nieuwe opgave is die van de transformatie van de bestaande stad en het bestaande landschap. Inbreiding, inpassing, renovatie, herbestemming en herontwikkeling vormen de nieuwe bouw- en gebiedsopgaven. ‘Bouwen aan het bestaande’ vraagt om een andere benadering. Er is sprake van een

ontwikkeling van groot- naar kleinschalige projecten, van een generieke benadering naar een meer specifieke aanpak. En er is een verschuiving gaande van een ‘top-down’ vooropgezette planning naar een benadering die meer ruimte laat voor initiatieven van onderaf.

Een andere benadering vergt een andere werkwijze. De Rijksbouwmeester is dan ook verheugd dat de Actieagenda voor de periode 2013-2016 niet alleen inzet op de versterking van ontwerpkracht en -kwaliteit bij regionale en lokale overheden, ontwerpers, marktpartijen en particulieren maar ook op de rol en verantwoordelijkheid van het Rijk. Een integrale en multidisciplinaire aanpak is belangrijk, daarom is de Rijksbouwmeester content dat het kabinet in de Actieagenda de voortzetting van het College van Rijksadviseurs borgt.

De nieuwe opgave is die van de transformatie van de bestaande stad en het bestaande landschap.

OPEN

JUNI

‘Belastingplicht is ons aller recht’

JULI

Rijksmuseum sluit ingrijpende verbouwing af

SEPTEMBER

Ingetogen burcht wordt transparant en stralend paleis

OKTOBER

Transparante dubbele glazen gevel

NOVEMBER

Prins Willem Alexander opent nieuw Watermanagementcentrum

NOVEMBER

Gereneveerd Noord-Hollands Archief Haarlem

DECEMBER

Grootste rijkskantoor twee maanden eerder klaar

DECEMBER

12-12-12 12:12

OPEN

JUNI

‘Belastingplicht is ons aller recht’

Het Belasting & Douane Museum huist in een monumentaal dubbel herenhuis uit het begin van de 20e eeuw aan de statige Parklaan in Rotterdam. Onder regie van de Rijksgebouwendienst is het in 2 jaar tijd geheel gemoderniseerd en het opent de deuren weer op 7 juni.

De twee herenhuisen op nummer 14 en 16 zijn tot één geheel gesmeed door een transparant tussenstuk, waarin zich de nieuwe entree, de lift en de winkel bevinden. In de entree hangt ook het kunstwerk ‘Balance’ van de Amerikaanse kunstenaar Reuben Margolin, een bewegend object.

Het museum heeft een nieuwe inrichting, een betere accommodatie voor lezingen, workshops en educatie, een modern

museumcafé met lounge en een geheel nieuw vormgegeven tuin als oase van rust in het drukke Rotterdam. Verder kreeg het museum een compleet nieuwe dakconstructie, een nieuwe klimaatinstallatie en een nieuwe beveiligingsinstallatie. Het hekwerk voor nummer 14 is gerestaureerd en het andere pand krijgt een nieuw modern hek met een tekstregel van de Rotterdamse kunstenaar Jules Deelder: ‘Belastingplicht is ons aller recht’.

De complete gedaantewisseling van de zalen en facilitaire ruimtes geeft de collectie een nieuw podium; moderne presentatietechnieken ondersteunen het verhaal rond de voorwerpen. Zo is er een multimediaal toverplafond en een Tiende Penningtheater.

Het Belasting & Douane Museum geheel gemoderniseerd.

JULI

Rijksmuseum sluit ingrijpende verbouwing af

Het Rijksmuseum zet in 2012 vele grote stappen op weg naar de officiële opening op zaterdag 13 april 2013 door Hare Majesteit de Koningin. Met als hoogtepunt de overhandiging op 16 juli 2012 van de ‘gouden’ sleutel door directeur Alex Vermeulen van de Rijksgebouwendienst aan museumdirecteur Wim Pijbes. Daarmee sluit de Rijksgebouwendienst de ingrijpende verbouwing van het Rijksmuseum officieel af en kan het ‘Rijks’ aan de inrichting beginnen.

‘Het Rijksmuseum is in 9 jaar tijd “een heel eind in de toekomst” geplaatst’, merkte Vermeulen op tijdens de feestelijke overdracht. Vermeulen noemde de verbouwing naar ontwerp van het Spaanse architectenduo Antonio Cruz en Antonio Ortiz ‘indrukwekkend’. Niet alleen vanwege

de zichtbare verfraaiing van het oorspronkelijke, bijna sacrale, ontwerp voor het museum van Pierre Cuypers uit 1885, maar ook vanwege de ingrijpende verbeteringen ondergronds. Dat zijn ‘voor buitenstaanders onzichtbare en soms moeilijk te vatten investeringen’ die wel enorm belangrijk zijn voor het handhaven van het Rijksmuseum in de top van de wereld.’

‘Buitenzaal’

Ook de herinrichting van de tuinen is onderdeel van de grootscheepse verbouwing en renovatie van het Rijksmuseum. De omliggende tuinen zijn gemaakt naar ontwerp van Cuypers uit 1885. De oude formele tuin van het Rijksmuseum wordt bij de herinrichting getransformeerd tot een levendige groene ‘buitenzaal’.

Alex Vermeulen, Algemeen directeur Rgd overhandigt 'gouden sleutel' aan museumdirecteur Wim Pijbes.

JULI

Rijksmuseum sluit ingrijpende verbouwing af (vervolg)

'Juwelendoosje'

De architect Antonio Ortiz, presenteert op donderdag 16 februari 2012 het 'juwelendoosje' aan de pers: het paviljoen voor de Aziatische collectie. Het eigenninnige gebouwtje van 670 vierkante meter staat in de tuin van het museum, tussen het hoofdgebouw en de zuidelijke uitbouw. Het heeft een onregelmatige vorm en staat in een vijver. Ook internationaal is er veel belangstelling voor de verbouwingen van het Rijksmuseum. Een groep van ongeveer 80 journalisten uit diverse landen bewondert op 17 maart de vorderingen in het hoofdgebouw van het Rijksmuseum.

Teekenschool

De gerenoveerde Teekenschool, het historische schoolgebouw krijgt op 10 oktober 2012 zijn oorspronkelijke functie terug in moderne vorm. De Teekenschool, in 1892 opgericht naar idee en ontwerp van architect Pierre Cuypers, huisvest jarenlang de Rijks Normalschool voor Teekenonderwijzers en de Rijkschool voor Kunstnijverheid – voorloper van de Gerrit Rietveld Academie. De Teekenschool moet uitgroeien tot een van de belangrijkste museale educatieve centra van Europa door publiek en collectie met elkaar te verbinden op een niet eerder vertoonde manier.

SEPTEMBER

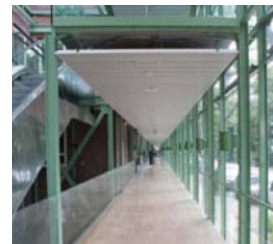
Ingetogen burcht wordt transparant en stralend paleis

De omvangrijke renovatie van het hoofdgebouw van het voormalige ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) aan de Bezuidenhoutseweg 73 (hierna, Economische Zaken, Landbouw en Innovatie; nu Economische Zaken) omvat behalve het uitvoeren van uitgesteld onderhoud en het verbeteren van de bouwkundige staat, een aantal aanpassingen die het gebouw geschikt maken voor de 21ste eeuw. Van het oorspronkelijke complex is 46.381 m2 gerenoveerd; 11.938 m2 is nieuw aangebouwd.

Toenmalig Rijksbouwmeester Gijsbert Friedhoff ontwierp het oorspronkelijke kantoorcomplex in de jaren vijftig. Bij het ontwerp voor de uitbreiding en herstructurering van het pand is uitgegaan van de monumentale status van het gebouw.

De techniek en de duurzaamheid stelden in de loop der jaren nieuwe eisen. Het gebouw van Friedhoff had nauwelijks een klimaatinstallatie; nu neemt alle techniek vier keer zoveel ruimte in. Ook 'ademt' het pand nu duurzaamheid en energiebesparing.

Het monumentale ministeriegebouw is getransformeerd van een gesloten bolwerk naar een open kantoorgebouw. Nieuw zijn de glazen puien, de modern vormgegeven kantoorvleugels en de stijlvolle serre-achtige orangerie van glas en staal. De renovatie is gefaseerd aangepakt, zodat de werkzaamheden in het ministerie zoveel mogelijk konden doorgaan, een ingewikkelde logistieke puzzel. De laatste fase is versneld uitgevoerd en op 11 september 2012 officieel afgerond.

Omvangrijke renovatie van het hoofdgebouw van het voormalige ministerie LNV afgerond (nu ministerie van Economische Zaken).

OPEN

OKTOBER

Transparante dubbele glazen gevel

Het meest in het oog springend van het nieuwe kantoor van het Centraal Justitieel Incassobureau (CJIB) Wester State is de transparante dubbele glazen gevel, waarvan de buitenste schil bestaat uit gebogen, verticale glazen lamellen.

De dubbele gevel van het gebouw heeft een belangrijke functie voor de beheersing van het binnenklimaat. De tussenruimte houdt in de winter warmte vast, in de zomer wordt de warmte afgevoerd. De verwarming en koeling van de ruimten is in het plafond verwerkt. Dit zogenaamde klimaatplafond maakt gebruik van water met lagere temperaturen waardoor het minder energie kost dan een traditionele verwarmingsinstallatie.

De eerste paal van Wester State gaat op 18 november 2009 de grond in, op vrijdag 12 oktober 2012 is het pand officieel open met een druk op de rode knop waarbij het gedicht van een medewerker ontrolt.

Het gedicht komt op een ruit in het atrium. Het interieur kenmerkt zich door openheid en transparantie. De kleurstelling in het gebouw is rustig en neutraal. In Wester State is een flexibel werkplekkenconcept toegepast.

Nieuwe kantoorpand Wester State op 12 oktober geopend.

OPEN

NOVEMBER

Prins Willem Alexander opent nieuw Watermanagementcentrum

Zijne Koninklijke Hoogheid de Prins van Oranje verricht op 7 november de officiële handeling voor de opening van het nieuwe Watermanagementcentrum Nederland van Rijkswaterstaat in het Smedinghuis in Lelystad. In nauwe samenwerking met Rijkswaterstaat, ontwikkelt en levert de Rijksgebouwendienst het Watermanagementcentrum op.

Het project komt tot stand op basis van een zogenaamd Design and Build contract. Voor de Rijksgebouwendienst een van de eerste pilot projecten met deze contractvorm, waarbij de opdrachtnemer op basis van resultaatafspraken ontwerpt en bouwt. Voor de bouw- en utiliteitssector is Design and Build een relatief nieuwe contractvorm.

Het Watermanagementcentrum Nederland zorgt voor de dagelijkse berichtgeving over waterstanden, overstromingsgevaar, stormsituaties, waterkwaliteit en ijsvorming voor waterbeheerders en professionele gebruikers van het Nederlandse watersysteem.

Prins Willem Alexander verricht de officiële openingshandeling.

NOVEMBER

Gerenoveerd Noord-Hollands Archief Haarlem

Commissaris van de Koningin Johan Remkes opent op 8 november de gereno-veerde en vernieuwde rijksgebouwen van het Noord-Hollands Archief op de Kleine Houtweg 18 in Haarlem. De vernieuwing betreft diverse panden van het archief.

Het voorgebouw, het voormalige doops-gezinde weeshuis uit 1880, is op advies van voormalig Rijksbouwmeester Liesbeth van der Pol naar ontwerp van restauratie-architect Marcel van Dijk in oude staat hersteld. De studiezaal is vernieuwd naar ontwerp van architectenbureau Happel en Cornelisse. Het depot is technisch op het niveau van deze tijd gebracht en de tuin met de eeuwenoude beuk is opnieuw ingericht om een entree met allure te krijgen.

‘Alles ademt hier sereniteit en rust’, merkt Rijksgebouwendienst-directeur Bert Verheugd bij de opening tevreden op. ‘Maar voordat het “zen” was, zijn we een lange weg gegaan.’ Het nieuwe ontwerp voor de studiezaal brak met de retro-stijl van de jaren 80 uit de vorige eeuw en werd een modern, transparant gebouw. De restauratie van het rijksmonument bewees eer aan de retro-stijl van 2 eeuwen geleden en ademt de sfeer van weleer.

Het archief van Haarlem ‘bevat een schatkamer’, concludeert Verheugd in zijn toespraak, maar ‘huist nu zelf ook in een schatkamer. Wees er zuinig op.’

Het archief van Haarlem bevat een schatkamer, maar huist nu zelf ook in een schatkamer.

DECEMBER

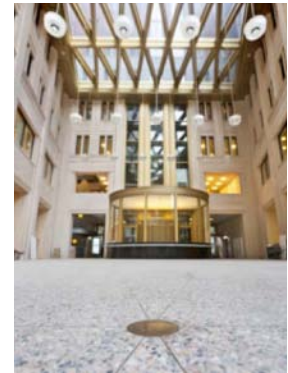
Grootste rijkskantoor twee maanden eerder klaar

Het nieuwe rijkskantoor, dat onderdak biedt aan de ministeries van Veiligheid en Justitie (VenJ) en Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK), en verschillende andere dienstonderdelen, is klaar op 8 december, twee maanden voor de afgesproken termijn. Het pand aan de Haagse Turfmarkt 147 huisvest 5000 ambtenaren. Zij hebben de beschikking over 4000 flexibele werkplekken. Deze nieuwbouw is het grootste rijkskantoor, met torens van circa 146 meter.

Het nieuwbouwproject is duurzaam en energiezuinig. Hiervoor zijn vernieuwende bouwkundige oplossingen toegepast. Zo wordt voor het verwarmen en koelen van het gebouw gebruikgemaakt van zogenaamde 'betonkernactivering'. In de constructie van de plafonds en de vloeren

liggen leidingen, waar water doorheen stroomt. Dit systeem in de constructie van het gebouw levert een 'stabiele' temperatuur. Gecombineerd met warmte/koude opslag in de bodem zorgt dit voor 50 procent minder energiegebruik dan in het huidige hoofdgebouw van beide ministeries. Ook is materiaal in het gebouw duurzaam. Zo is de onderlaag van de vloerbedekking gemaakt uit gerecycled materiaal en is de vloerbedekking zelf ook recyclebaar.

De ambtenaren van het ministerie van BZK betrekken vanaf 17 december 2012 gefaseerd het gebouw, die van het ministerie van VenJ vanaf februari 2013. De verhuizingen lopen door tot medio 2013.

Nieuwbouwproject Turfmarkt 147 Den Haag duurzaam en energiezuinig.

OPEN

DECEMBER

12-12-12 12:12

IJDock is een schiereiland van 60 bij 180 meter, vlakbij het Centraal Station van Amsterdam. Hier komen het Gerechtshof van Amsterdam, huisvesting voor de Dienst Waterpolitie van het Korps Landelijke Politiediensten (KLPD), kantoorruimten, hotel, appartementen, passantenhaven en verschillende andere publiek toegankelijke functies. IJDock bestaat uit zes gebouwen met een bouwvolume van 88.700 m². Deze zes gebouwen staan op een onder het water gelegen parkeergarage.

Op 4 september 2012 worden de kantoren, de haven, een hellingbaan met werkplaats en (een deel van) de ondergrondse parkeergarage bestemd voor de Dienst Waterpolitie van het Korps Landelijke Politiediensten opgeleverd. De KLPD betreft eind 2012 het pand.

De Rijksgebouwendienst krijgt op 12 december 2012, precies om 12.12 uur, het Paleis van Justitie op IJDock in Amsterdam overgedragen. De nieuwbouw zal een groot deel van de huidige verschillende onderkomens van de gerechtelijke organisatie vervangen. Vanaf 16 april 2013 vinden alle zittingen plaats in de nieuwbouw.

Het 34.000 m² metende Paleis van Justitie is getoetst op energiezuinigheid en duurzaamheid op basis van het BREEAM nieuwbouwcertificeringsschema en is gewaardeerd met twee sterren. Het gebouw wordt verwarmd en gekoeld door warmte/koude opslag (WKO) in de bodem gecombineerd met een warmtepomp.

Het Paleis van Justitie op IJDock.

FEITEN EN CIJFERS

Financiële gegevens

Kerncijfers vastgoed

Kerncijfers personeel

Prijzenregen

PPS aanbestedingen

Gunningen

Financiële gegevens

Samenvattende verantwoordingsstaat 2012 inzake baten-lastendienst Rijksgebouwendienst van de begroting Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

(Bedragen in € 1.000)

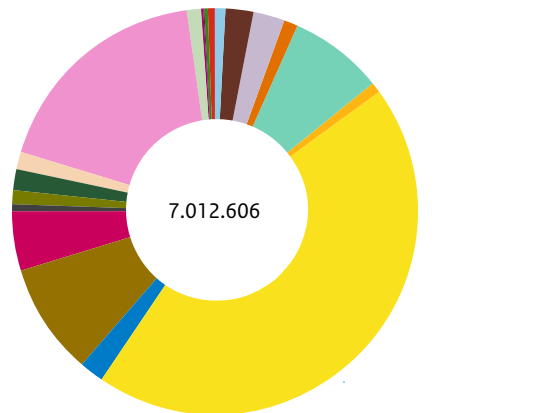
	1	2	3=2-1	
Omschrijving	Oorspronkelijk vastgestelde begroting	Realisatie	Verschil realisatie en oorspronkelijk vastgestelde begroting	Realisatie 2011
Rijksgebouwendienst				
Totale baten	1.450.671	1.455.562	4.891	1.427.486
Totale lasten	1.448.817	1.477.383	28.566	1.481.149
Saldo van baten en lasten	1.854	21.821-	-23.675	-53.663
Totale kapitaalontvangsten	612.627	428.602	-184.025	530.556
Totale kapitaaluitgaven	1.004.637	900.715	-103.922	951.684

FEITEN EN CIJFERS

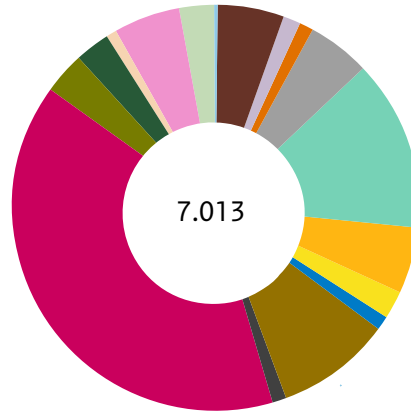
Kerncijfers vastgoed

2012 BVO per objectfunctie in m²

FEITEN EN CIJFERS

Bruto vloeroppervlak (bvo) per klant in 1.000 m²

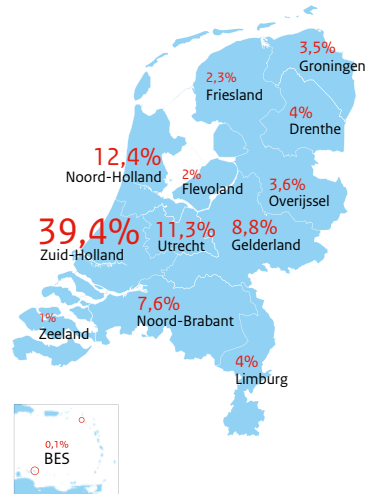
Algemene Zaken	23
Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties	374
Buitenlandse Zaken	107
Defensie	70
Economische Zaken	351
Financiën	961
Infrastructuur en Milieu	367
Hoge Colleges van Staat	146

Huis der Koningin	85
Onderwijs, Cultuur en Wetenschap	644
Sociale Zaken en Werkgelegenheid	72
Veiligheid en Justitie	2.778
Volksgezondheid, Welzijn en Sport	235
Niet-rijksdiensten	180
Monumenten met erfgoedfunctie	69
Leegstand	373
Overig (o.a. in renovatie, nog te verlengen contracten)	179

FEITEN EN CIJFERS

BVO per provincie

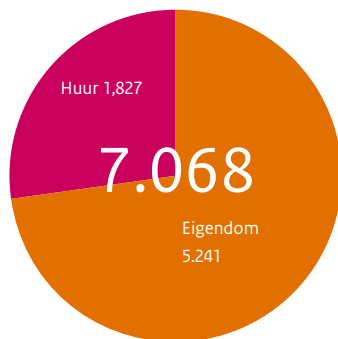
Provincie	2011	2012
BES	12.026	13.418
Drenthe	220.051	216.755
Flevoland	152.680	151.167
Friesland	168.401	167.264
Gelderland	624.237	621.417
Groningen	253.018	248.935
Limburg	288.437	244.690
Noord-Brabant	542.541	544.982
Noord-Holland	880.871	924.196
Overijssel	257.629	255.841
Utrecht	801.341	816.721
Zeeland	76.696	76.758
Zuid-Holland	2.790.506	2.730.462
Eindtotaal	7.068.434	7.012.606

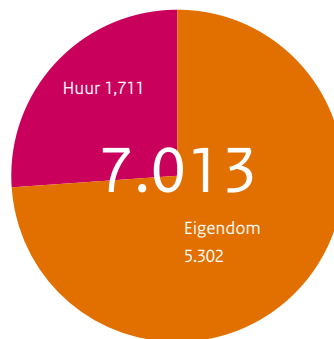
FEITEN EN CIJFERS

Verdeling eigendom/huur

2011

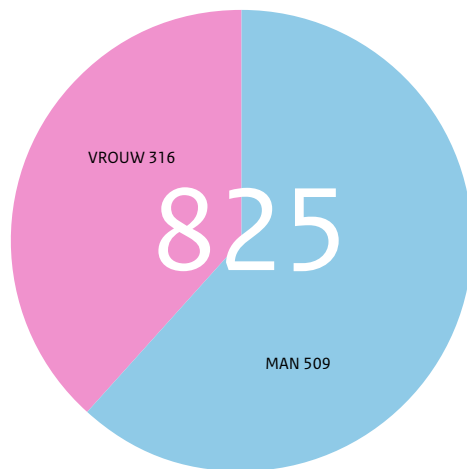
2012

FEITEN EN CIJFERS

Kerncijfers personeel

Personeelsomvang

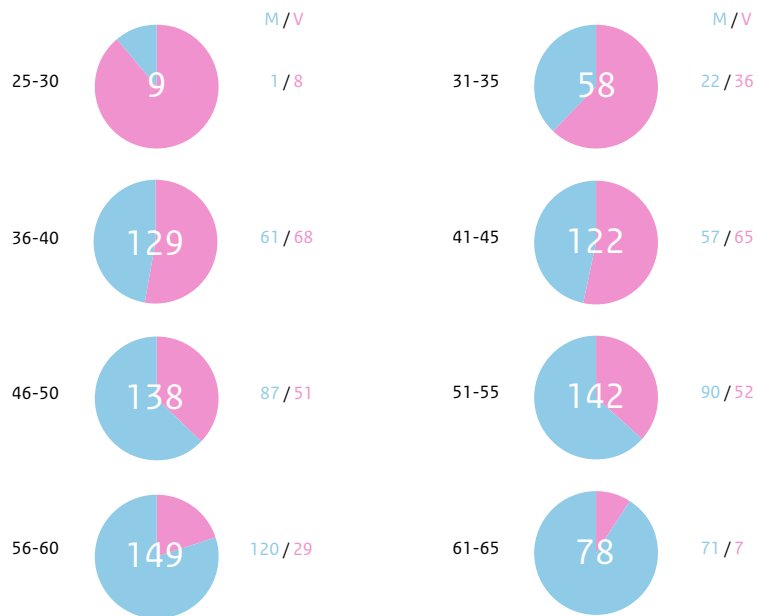

	Vaste dienst	Tijdelijk	Eindtotaal
Bezetting fte ultimo	779,35	5,78	785,13
Aantal medewerkers	818	7	825

LEES VERDER

FEITEN EN CIJFERS

Leeftijdsopbouw

LEES VERDER

FEITEN EN CIJFERS

Uitstroom / instroom

IN

Leeftijd	M	V	Eindtotaal
25-30	1	2	3
31-35	0	2	2
36-40	1	0	1
41-45	0	0	0
46-50	0	0	0
51-55	0	0	0
56-60	3	0	3
61-66	0	0	0
Totaal	5	4	9

UIT

Leeftijd	M	V	Eindtotaal
25-30	0	0	0
31-35	0	1	1
36-40	0	2	2
41-45	1	1	2
46-50	1	0	1
51-55	1	0	1
56-60	2	1	3
61-66	8	4	12
Totaal	13	9	22

Ziekteverzuim

M	V	Totaal
3,6%	6,3%	4,6%

Prijzenregen

Opvallend vaak valt de Rijksgebouwendienst in 2012 met zijn projecten in de prijzen.

Niet alleen op lokaal, maar ook op landelijk en internationaal niveau. Het Scheepvaartmuseum spant in 2011 en 2012 de kroon met vijf prijzen en enkele nominaties. Ook niet te versmaden: de Prix d'Excellence voor maar liefst drie Rijksgebouwendienst-projecten. 'Dat we prijzen krijgen, is heel belangrijk. Waarom? Omdat het Rijk een voorbeeld functie heeft en het rijkseigendom wordt ingezet om die voorbeeldfunctie te laten zien. Als we het goed doen, geven we dus het goede voorbeeld. Zo'n prijs kun je zien als stempel van goedkeuring op onze voorbeeldfunctie', aldus Johan de Haan, adviseur monumenten bij het Atelier Rijksbouwmeester.

Gewonnen

- Bouwtechniek Award 2012 (akoestiek binnenplein Scheepvaartmuseum)

- Gouden A.A.P 2012 (architectuurprijs Amsterdam: Scheepvaartmuseum)
- Nationale Staalprijs 2012 (overkapping Scheepvaartmuseum)
- Gouden Baksteen 2012 (architectuurprijs van stad Groningen voor DUO/ Belastingdienst)
- FIABCI Prix d'Excellence 2012 (restauratie Raad van State; kantoorgebouw Europol; betekenis Scheepvaartmuseum voor de stad Amsterdam)

Genomineerd

- Gulden Feniks 2012 (hergebruik bestaande gebouwen, nominatie Scheepvaartmuseum)
- Glas Award 2012 (nominatie voor glazen overkapping Scheepvaartmuseum)
- Betonprijs Vitaal beton 2012 (renovatie Financiën en renovatie gerechtsgebouw Zwolle)

Het Scheepvaartmuseum spant de kroon!

PPS aanbestedingen

De Rijksgebouwendienst stimuleert Publiek Private Samenwerking (PPS) voor gebouwgebonden huisvestingsprojecten. Hierbij worden alle fasen van de levenscyclus van het gebouw in één contract aanbesteed, samen te vatten als Design, Build, Finance, Maintain en Operate (DBFMO).

De Rijksgebouwendienst treedt in 2012 op als aanbestedende dienst voor de realisatie van diverse nieuwe PPS projecten.

Rijnstraat 8, Den Haag

Het voormalige VROM-gebouw aan de Rijnstraat 8 in Den Haag moet op meerdere onderdelen aangepast worden. In juni houdt de Rijksgebouwendienst een informatiebijeenkomst ter voorbereiding op de aanbesteding van de vernieuwing van de Rijnstraat 8. Op 25 september melden zes consortia zich. Daarvan selecteert de

Rijksgebouwendienst er op 30 oktober drie en nodigt hen uit deel te nemen aan de dialoog die eind 2013 afgerond zal worden met een definitieve inschrijving.

Bezuidenhoutseweg 30, Den Haag (B30)

Het Centraal Planbureau (CPB), het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP), het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) en een nog nader te bepalen vierde/vijfde gebruiker worden gemeenschappelijk gehuisvest in het Rijksmonument aan de Bezuidenhoutseweg 30 te Den Haag (B30). De Rijksgebouwendienst selecteert eind juli drie partijen om deel te nemen aan de dialoofase van het project. Naar verwachting is de dialoog medio 2013 afgerond. Vervolgens vindt de inschrijving plaats, die afgesloten wordt met de contractsluiting, gepland eind 2013.

Nieuwe PPS projecten: Rijnstraat 8 en Bezuidenhoutseweg 30 te Den Haag.

PPS aanbestedingen (vervolg)

Rechterlijke Organisatie, Breda

De Rijksgebouwendienst besteedt ook de nieuwe huisvesting voor de Rechterlijke Organisatie in Breda aan door PPS dat binnen het door de gemeente Breda en NS Poort te ontwikkelen Stationskwartier ligt. Op woensdag 6 juni tekenen de gemeente Breda en het Rijk een drietal overeenkomsten die de realisatie van het nieuwe gerechtsgebouw in het Stationskwartier mogelijk maken. Op 20 juni organiseert de Rijksgebouwendienst als aanbestedende dienst een informatiebijeenkomst voor belangstellenden uit de bouwwereld. Na de vooraankondiging van de aanbesteding op TenderNed.nl op donderdag 31 mei. De Rijksgebouwendienst publiceert de aankondiging van de aanbesteding op 27 september op TenderNed.

Nieuwbouw RIVM, Utrecht

De Rijksgebouwendienst en de Universiteit Utrecht tekenen op 28 februari de erfpacht-overeenkomst voor de bouwkael waar de nieuwbouw van het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu op de Utrechtse Uithof moet komen. De nieuwbouw is de eerste publiek-private samenwerking (PPS) voor een overheidsgebouw met gespecialiseerde laboratoria in Nederland. Maandag 2 juli ondertekent minister Edith Schippers namens de Nederlandse Staat met de gemeente De Bilt, de provincie Utrecht en het samenwerkingsverband Utrecht Science Park (USP) een intentieverklaring om de mogelijkheden te verkennen om het Antonie van Leeuwenhoek terrein in Bilthoven te ontwikkelen tot een hoogwaardige locatie voor innovatieve life science bedrijvigheid. Het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM), nu nog gehuisvest op het

FEITEN EN CIJFERS

PPS aanbestedingen (vervolg)

Antonie van Leeuwenhoek terrein, zal in 2018 naar het USP vertrekken. De Rijksgebouwendienst publiceert de aankondiging van de aanbesteding op 3 april op TenderNed en organiseert op dinsdag 24 april een informatiebijeenkomst rondom de aankondiging [selectiefase].

Op basis van de selectie-eisen selecteert de Rgd begin juli drie deelnemers voor de dialoog.

FEITEN EN CIJFERS

Gunningen

De Rijksgebouwendienst gunt in 2012 verschillende partijen enkele grote nieuwe projecten omdat zij conform de Europese richtlijn voor openbare aanbesteding, de economisch meest voordelige inschrijving doen.

Nationaal Militair Museum, Soesterberg
De Rijksgebouwendienst selecteert in april, in opdracht van het ministerie van Defensie, Heijmans PPP voor de nieuwbouw van het Nationaal Militair Museum (Defensie-museum) Soesterberg op de voormalige vliegbasis Soesterberg. Defensie sluit een DFMBO-contract af, waardoor Heijmans PPP niet alleen het ontwerp, de bouw, de museale inrichting en de financiering van het nieuwe gebouw realiseert, maar ook de gedeeltelijke exploitatie van het museum voor een periode van 25 jaar. In het museum wordt, naast een defensiebreed thematisch

gedeelte, de collecties van het Legermuseum – nu nog in Delft – en het Militaire Luchtvaart Museum uit Soesterberg samengebracht. Op het grote buitenterrein komen exposities en is er ruimte voor evenementen.

Jachthuis Sint Hubertus, Hoenderloo
Het Jachthuis Sint Hubertus in Het Nationale Park De Hoge Veluwe dateert van 1920. Restauratie moet er voor zorgen dat dit monument ongeschonden wordt doorgegeven aan volgende generaties. Architectenbureau Fritz maakt het ontwerp voor de restauratie en voert ook de directie over de uitvoering. In juli selecteert de Rijksgebouwendienst het aannemingsbedrijf Nico de Bont B.V. uit Vught. De eerste fase van de restauratiewerkzaamheden start in september 2012 en loopt tot juni 2013, de tweede fase loopt van september 2013 tot april 2014. Tijdens de

Nieuw pand voor Hoge Raad, op Korte Voorhout 20 en Smidsplein 1 in Den Haag.

Gunningen (vervolg)

eerste fase is het jachthuis gesloten voor het publiek.

Hoge Raad, Den Haag

Door groei in de werkzaamheden van de Hoge Raad der Nederlanden en daarmee het aantal medewerkers, ontstaat ruimtegebrek. Daarom realiseert de Rijksgebouwendienst nieuwbouw op de samengevoegde kavels Korte Voorhout 20 en Smidsplein 1 in Den Haag. De Rijksgebouwendienst gunt, in opdracht van het ministerie van Veiligheid en Justitie, de opdracht voor de nieuwbouw aan Poort van Den Haag. De Rijksgebouwendienst sluit daarop op 21 december een contract met een looptijd van 30 jaar voor het ontwerp, de bouw, de financiering, het onderhoud en de exploitatie.

Dit is een uitgave van:

Rijksgebouwendienst
Rijnstraat 8, 2515 XP Den Haag
www.rgd.nl

2013